

OPIEKALNIK (67) *sb m*

o, e oraz a jasne.

sg *N* opiekalik (10). ◇ *G* opiekalnika (3). ◇ *D* opiekalnikowi (2). ◇ *A* opiekalnika (10). ◇ *I* opiekalniki(e)m (31). ◇ *V* opiekalniku (1). ◇ *pl N* opiekalnicy (2). ◇ *G* opiekalik(o)w (2). ◇ *D* opiekalik(o)m (2). ◇ *A* opiekalniki (2). ◇ *I* opiekalniki (2).

Sł stp: opiekadlnik, opiekadnik, opiekaldnik, Cn brak, Linde XVI – XVII w.

1. *Ten, kto się kimś lub czymś troskliwie zajmuje, broni, dogląda, strzeże* (64) :

opiekalik czyj [w tym: pron poss (2), G sb i pron (2)] (5): [Maryja] wielką żałością zátwożona/ biegła ná zad do Ieruzalem y z onym Iozephem opiekálnikiem swoim y z inemi przyiációły RejPos 38v; gdyż piłmo narod Páńki przywiodło od Abráamá aż do Iozephá/ wópomináiąc go być mężem á opiekálnikiem pánienci Máriey. RejPos 271v 24, 211 [2 r.].

opiekalik nad kim (1): RejPos 345 cf »szafarz a opiekalik«.

W połączeniu szeregowym (1): Pomniłz ná to/ iż cie Pan nie przełożył ná pychę/ ná skwiry/ ná płacz/ á ná ściłk nędznych ludzi: Ale cie owłzem vczyńił száfárzem/ opiekálnikiem á obrońcą ich. RejPos 24.

Szeregi: »gospodarz a opiekalik« (3): Aż obcy człowiek/ poltronny/ cudzozyemiec/ Sámáritan/ wórzawłszy go/ zmiłował sie nád nim [...] A oddawłszy go tám gołpodarzowi á opiekálnikowi/ dał mu dwoię záplatę RejPos 210, 210v, 211.

»szafarz a opiekalik« (1): Słuchayże iáko nas tu ten wózechmogący Pan á ociec s tey łrogiey á nędzney niedbáłości przełstrzegáć á vpomináć raczy/ mowiac ku káżdemu z nas/ á zwłászczá ku przełzrzánym á ku powolnym swoim/ ktore tu przełżyc raczył/ száfárzmi á opiekálniki nád thym łwiętym łtadkiem swoim RejPos 345.

a. *Dotyczy opieki nadprzyrodzonej: Boga, aniołów [w tym: opiekalik czyj (52) (pron pass (26), G sb i pron (26)] (55) : Wółzechmogący łtworzicielu nieba ij ziemie/ opiekalniku rodzaju człowieczego OpecŻyw 5v; Widziłz moy pánie iáko wiele ich łpyłłnemi myłłami w zrułłłyło sie przeciw mnie [...] nic niemáiąc ná to pieczy/ iż ty będąc opiekalnikiem moiem RejPs 128; abowiem ty obaczywłłly krewkołc náłłłiako [!] miłłóciwy opiekalik będziełz raczył łáłkawie przywiełc abychmy nigdy od łłullłnich łpraw nie odłłłłpowali RejPs 172, 104, 170v; Bowiem ten opyekálnik [Bóg] y s łwego dołłży/ Pełne káty y łkrzynie gdy raczy náłłży. RejWiz 105v; miły Pánie/ iż ielłi kázełz dam wnet połowicę włzytkiego dobrá á włzytkiego imienia łwoiego miedzy vbogie twoie/ ktorycheł ty opiekálnikiem ielł RejPos 351v; Nie łękaycie sie nic łynaczkowie moi mili/ ktore ia was łobie iáko znouw rodę/ gdyżem ia ielłth opiekálnikiem walzym. RejPos Ooo2, 158, 162v, 253v, [254], Ooo3; RejZwierc 33.*

opiekalik komu (2): iż on [Bóg] záwłždy wiernym łwym ielł miłłóciwym opiekálnikiem LubPs Z6v; A znaydzye záwłždy drogę/ y ráde/ y opiekálniká thobye RejPos 257v.

opiekalik nad kim (1): A tho obácz/ ielłiże go [Boga] zánielłbałz á obłádziłz sie od niego w złym rozmyłłe swoim/ gdje sie obrociłz/ y kogo opiekálniká małz nád łobą. RejPos 169.

W połączeniach szeregowych (12): będziełz raczył na on gołłciniec doprowadzic nas na ktorem zadny rozboy łprzeciwnikow náłłych ani zadne łprzeciwielłstwo nam przełłzkodzić niemoze álz cie znaydziemy pana łwego: a obroncę y opiekalnika łwego. RejPs 210v; Ale iż Báránek náłz Pan náłz á

opiekálnik náłz Pan Iezus Kriftus nigdy nie drzemie á vřtávicznie ieřt pilen wiernych řwoich *RejAp* BB2v; gdyż iuż wieřz/ iż mařz tákiego Pána/ tákiego obrońcę y opiekálniká/ iż iuż řprzećiwnik twoy rořciágniony ieřt przed nogámi iego/ iż iuż řadney władzej áni řadney mocy náđ tobą mieć nie może *RejPos* [77]v; Vważayże tu řobie káždy krzeřćiańřki człowiecze/ iákiego to Bogá/ á iákiego Krolá a opiekálniká řwego mařz *RejPos* [137], 40v, 124v, 163, 180v, 272v (10).

Szeregi: »anjoł pańřki a opiekalnik« (1): Ydla tego dnia dziřieyřzego Michała s. wřpominamy y ty řwięte řtany Aniołow Páńřkich/ á tych nieomylnych opiekálnikow náłzych/ [...] iż oni vřtávicznie y s tym Hetmánem řwoim s tym to Michałem s. boiuią zá námi s czarćem řprzećiwnikiem náłzym *RejPos* 332.

»Baranek a opiekalnik« (1): Dáley zářię tenże Báránek á ten opiekálnik náłz opowiedziawřzy nam álbo Kořciołowi řwemu ty wřzytki niebeřpieczeńřtwá y przeřtráchy ktore miały przypádać ná wierne iego *RejAp* BB3. [Ponadto w połąćzeniu szeregowym 1 r.]

»Bog a opiekalnik« (2): Gdyż on řam yeřt mym Bogyem á opyekálnikiem/ Nic řie zle nye może řřtáć nádemną nędznikyem. *LubPs* O6v [idem] *ArtKanc* Q11v. [Ponadto w połąćzeniach szeregowych 2 r.]

»obrońca i opiekalnik« [řzyk 5:1] (6): gdyż Pan obiecuie řie być obrońcą y opiekálnikiem twoim *RejAp* 40, 111v; Gdzie Pan náłz/ iáko obrończá á opiekálnik náłz/ przeřtrzegáiąc nas s tego/ miłořćiwie nas vćzy *RejPos* 132v, 192, 265, 331. [Ponadto w połąćzeniach szeregowych 5 r.]

»ociec a opiekalnik« (1): iż ociec twoy wiećzny á on nieomylny opiekálnik twoy náđ tobą żyw ieřt *RejPos* Ooo2. [Ponadto w połąćzeniu szeregowym 1 r.]

»pan a opiekalnik« (1): Bo rozumiey ieřliż odřtápiřz tákiego Pána á tákiego opiekálniká twoiego/ nielza iuż iedno on ciemny á mářny opiekálnik iuż řie thobą opiekáć muři. *RejPos* 180v. [Ponadto w połąćzeniach szeregowych 4 r.]

»patron a opiekalnik« (1): Iż gdyby zgrzeřzył człowiek/ mamy pátroná řwego/ mamy opiekálniká řwoiego/ Pána Kriftuła *RejPos* 144v.

»przewodnik abo opiekalnik« (1): A kogoż iuż będzieřz miał przewodniká ábo opiekálniká twoiego/ gdy cie iuż Pan twoy á obrończá twoy odřtápi? *RejPos* 167v.

»przyczyńca a opiekalnik« (1): Czwarthe/ iż wieřz że iuż thám mařz przyczyńcę řwego/ á opiekálniká řwego *RejPos* [137].

»sprawca i opiekalnik« (1): Gdyż nam wřzytki piřmá thego zákázuią/ ábychmy řadnego inego řprawce á opiekálniká řobie áni rozumieři áni wyznawáli/ iedno tego ktorego nam dárował dobrowolnie Bog Ociec náłz niebeřřki s tákimi vpominki *RejPos* 304v. [Ponadto w połąćzeniu szeregowym 1 r.]

»stroż (a. stráž) a (i) opiekalnik« (6): Anyeli z rořkazania Páńřkiego iż řą niewidomi řtrożowie á opyekálnicy náłzy *RejAp* 159, 102v; Ráćzże thy miłořćiwie řtroże á ty opiekálniki náłze przyřtáwić do nas/ áby nas vřtávicznie od tych řrogich řprzećiwnikow náłzych bronili *RejPos* 332v, [279]v, 331v, 332v.

»wřpomożyciel a opiekalnik« (1):á on ieřt wřpomożycielem á opiekálnikiem káżdego řirotki řwego/ y káżdego opuřzczonego od řwiátá te^{řo}. *RejPos* Ooo2.

W przeni: O szatanie (6) : RejAp 106; Bo rozumiey iefliż odstąpiłz takiego Pána á takiego opiekálniká twoiego/ nielza iuż iedno on ciemny á márny opiekálnik iuż fie thobą opiekác muśi. RejPos 180v; tedy to iefł wielka rzecz/ wzgárdzić Pánem niebá y zyemie/ [...] á miec ányoła ciemności/ ányoła śmrodliwego ťrozem á opiekálnikiem ťwoim. RejPos 331v, 293, 332v, 338.

2. Ten, kto sprawuje nadzór prawny nad osobą niezdolną dla samodzielnych działań i nad jej mieniem (nad sierotą, wdową) (3) : A teź pátrzyay kiedybyć przyťzło obierác krolá álbo przełożonego iákiego/ prawdá izbyś zázwy ťzukał dobrego/ poćciwego/ pobożnego/ ťprawiedliwego/ [...] Kiedybyć theź przyťzło dzieciom ťwoim opiekálniká poťánowić á iemu ie poruczyć/ prawdá izbyś teź takiego ťzukał. RejZwierc 147v; Zoťtanie ťierotá pánná: powinni y opiekunowie [...] zá mąż pánnny nie dádzą/ áż im ono z mężem dárue co chca/ y co ťobie złupili/ dobrzy opiekálnicy y krewni. SkarKazSej 705b.

Szereg: »sprawca a opiekálnik« (1): ALe powiedam wam/ poki dzyedziec máluczki iefłh/ nic nie iefł rozny od ťługi chocia iefł pánem wťzyťkiego/ ále iefł zázwy pod ťprawcámi á pod opyekálniki/ áż do włożonego czáfu oycá. RejPos 31v.

a. Człowiek sprawujący nadzór, kuratelę nad niepełnoletnim władcą (1) : KRol Arágońťki vmárł/ wiec dziecie zoťtawił/ Ktorego Striy rodzony opiekálnikiem był. RejZwierz 8.

Synonimy cf OPIEKUN.

Cf OPIEKNIK, OPIEKUN